

Crna Gora

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Akcioni plan
za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020, za 2020. godinu,
s
Izvještajem o realizaciji Akcionog plana, za 2019. godinu

Podgorica, mart 2020. godine

UVOD

Akcionim planom za Pregovaračko poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost, kao jedna od obaveza Ministarstva unutrašnjih poslova, predviđena je izrada i donošenje **Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020. godine**, u skladu s evropskim standardima u ovoj oblasti.

S tim u vezi, a nakon pribavljanja mišljenja od EK, **Vlada Crne Gore, na sjednici od 28. aprila 2016. godine**, usvojila je ovu Strategiju. **Akциони plan za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu Sporazuma o readmisiji za period 2016-2020. godina, za 2018. i 2019. godinu, Vlada je donijela u martu 2018. Godine.**

Realizaciju strategije i akcionih planova do kraja 2019. godine pratila je Međuresorska radna grupa, koja je obrazovana rješenjem ministra unutrašnjih poslova, 01broj: 261/17-34028 od 30.08.2017. godine. S obzirom da je došlo do kadrovskih promjena u pojedinim organima državne i uprave, kao i da je Vlada u međuvremenu usvojila novu **Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave (“Službeni list CG”, br. 87/2018 i 38/2019)**, to je donijeto novo Rješenje ministra unutrašnjih poslova, 01broj: 050/19-42304 od 15.11.2019. godine, kojim je obrazovana **Međuresorska radna grupa za izradu i praćenje primjene Strategije o migracijama i reintegraciji za period 2021-2025. godine.**

Pored predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova, članovi ove radne grupe su i predstavnici: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva prosvjete, Ministarstva zdravlja, Uprave policije, Uprave za inspekcijske poslove, Poreske uprave, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Zajednice opština Crne Gore, Crvenog krsta Crne Gore, Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) - Predstavništvo u Crnoj Gori, Međunarodne organizacije za migracije (IOM), NVO Pravnog Centra i NVO Građanske alijanse.

Međuresorska radna grupa obrazovana je sa zadatkom da rukovodi, organizuje i koordinira aktivnosti organa državne uprave i drugih nadležnih organizacija u sprovođenju Strategije i Akcionog plana za njenu implementaciju; utvrđuje prioritete, dinamiku i rokove realizacije, ocjenjuje postignute rezultate i predlaže Akcioni plan za implementaciju Strategije.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020, za 2020. godinu, s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana, za 2019. Godinu, pripremljen je saglasno obavezi Ministarstva unutrašnjih poslova iz Programa rada Vlade Crne Gore za I kvartal 2020. godine i utvrđen je na sjednici Međuresorske radne grupe, koja je održana 3. marta 2020. godine. Ovaj materijal je konsenzusom usvojen.

Napominjemo da je Strategija reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020. godine, izrađena tokom 2015. godine, a usvojena u aprilu 2016. godine. U međuvremenu su donijeta dva ključna zakona iz ove oblasti, i to Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca (primjenjuje se od januara 2018) i Zakon o strancima (primjenjuje se od marta 2018). Takođe, krajem 2018. godine izmijenjena je Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave u Crnoj Gori. Po novoj organizaciji i načinu rada državne uprave, a u cilju stvaranja pretpostavki za punu integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom u crnogorsko društvo, poslovi koordinacije u ostvarivanju zakonom propisanih prava, kao i pomoć u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru, u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji, koje je do sada vršila Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, prešli su u nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova. Isto tako migracioni talas, tzv. „Obalska ruta“, nije zaobišao Crnu Goru, te u skladu sa tim Sektor granične policije kontinuirano sprovodi Plan pojačanog nadzora državne granice, kroz pojačano prisustvo patrole na granici i kontrolnim tačkama glavnih puteva prema granici. Iako je Crna Gora, u ovom trenutku, zemlja sa velikim brojem migranata u tranzitu, Ministarstvo unutrašnjih poslova, ipak nije fokusirano samo na organizovanje prihvatnih centara za kratko zadržavanje, već postoji potreba da se obezbijedi adekvatan prihvati i za duža zadržavanja. Kako bi se riješio problem nedostatka smještajnih kapaciteta za strance koji traže međunarodnu zaštitu, Ministarstvo unutrašnjih poslova razmislilo je o opcione mogućnosti povećanja smještajnih kapaciteta, a posebno uvažavajući bezbjednosne potrebe i razvojne interese Crne Gore, s jedne strane i potrebe poštovanja univerzalnih ljudskih prava i sloboda, u kontekstu migracija, s druge strane. Sve je ovo razlog da struktura strateških i operativnih ciljeva u ovom Akcionom planu ne prati strukturu koja sačinjava Strategiju reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020., te je upravo iz tog razlog revizije ciljeva postojeće Strategije.

S obzirom da je Strategijom reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020. godine, predviđeno da će finansijska sredstva potrebna za implementaciju Strategije, sa akcionim planovima, biti obezbijedena kroz redovna finansijska sredstva planirana za rad nadležnih organa iz budžeta Crne Gore, kao i iz drugih izvora propisanih zakonom, donacijama i ostalih izvora finansiranja, to će se za realizaciju mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020, za 2020. godinu, nadležni organi uklopiti u redovna budžetska sredstva koja su odobrena za 2020. godine.

**Akcioni plan
za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za 2020. Godinu**

Strateški cilj: 1	Unapređenje sistema readmisije i povratka stranih državljana uz efikasan proces asistencije, u skladu sa zaključenim sporazumima i protokolima o readmisiji i u saradnji sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, a sve u cilju organizovanja humanog povratka i stvaranja uslova održive reintegracije povratnika				
Operativni cilj: 1.1.	Unapređenje sistema readmisije (vraćanja i prihvatanja) i povratka stranih državljana u skladu sa zaključenim sporazumima i protokolima				
Ključne mjere	Aktivnosti	Odgovorni organ /uključeni organ nadležni za sprovođenje	Rok	Potrebna finansijska sredstva i izvori finansiranja	Indikator rezultata
1.1.1. Zaključivanje implementacionih protokola sa ostalim državama EU na zahtjev bilo koje od stana, na osnovu člana 19 Sporazuma – između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji lica koja su bez dozvole boravka (pokretanje inicijative za pregovore, usaglašavanje, parafiranje i potpisivanje protokola i stupanje na snagu)	Pokrenuti inicijative za vođenje pregovora Usaglasiti i parafirati tekstove protokola Potpisati protokole Pripremiti protokole za objavljivanje i stupanje na snagu	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Ministarstvo vanjskih poslova Uprava policije	I – IV Kvartal	Budžet Ministarstva unutrašnjih poslova - 2.000 € Budžet Ministarstva vanjskih poslova - 2.000 €	Broj pokrenutih inicijative za vođenje pregovora Broj usaglašenih i parafiranih protokola Broj potpisanih protokola Broj objavljenih protokola Unaprijeđen sistem povratka

1.1.2. Djelotvorno i efikasno sprovođenje Sporazuma o readmisiji između Crne Gore i Evropske unije o readmisiji lica koja su bez dozvole boravka	Odgovoriti na pojedinačne zahtjeve za readmisiju u zadanom roku Odgovoriti na pojedinačne zahtjeve za tranzit u zadanom roku	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Ministarstvo vanjskih poslova Uprava policije	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Efikasno sprovođenje Sporazuma o readmisiji između CG i EU Skraćeni rokovi za odgovor na zahtjeve za readmisiju Skraćeni rokovi za odgovor na zahtjeve za tranzit Izvještaji EK o sprovođenju sporazuma o readmisiji
1.1.3. Zaključivanje, potvrđivanje kao Sporazuma o readmisiji sa trećim državama (pokretanje inicijative za pregovore, usaglašavanje i potpisivanje sporazuma i stupanje na snagu)	Pokrenuti inicijative za vođenje pregovora Usaglasiti parafirati tekstove sporazuma Potpisati sporazume Usvojiti zakon o potvrđivanju sporazuma Stupinje na snagu sporazuma Studijska posjeta u zemlju porijekla migranata Studijska posjeta u EU zemlju s ciljem upoznavanja sa EU	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Ministarstvo vanjskih poslova Uprava policije IOM	I – IV Kvartal	Budžet Ministarstva unutrašnjih poslova - 2.000 € IOM – 22.000 € opredijeljeno za Crnu Goru u sklopu regionalnog projekta	Broj pokrenutih inicijative za vođenje pregovora Broj usaglašenih i parafiranih sporazuma Broj potpisanih sporazuma Broj objavljenih sporazuma Broj održanih sastanaka sa relevantnim predstavnicima zemalja porijekla migranata i EU zemalja

	praksom pri sklapanju protokola/sporazuma sa zemljama porijekla				Unaprijeđen sistem povratka, broj razmijenjenih informacija, utvrđenih državljanstava i povećan broj povratka stranaca iz Crne Gore u države porijekla
1.1.4. Djelotvorno i efikasno sprovođenje Sporazuma o readmisiji sa trećim državama (pokretanje inicijative za pregovore, usaglašavanje i potpisivanje sporazuma i stupanje na snagu)	Odgovoriti na pojedinačne zahtjeve za readmisiju u zadanom roku Odgovoriti na pojedinačne zahtjeve za tranzit u zadanom roku	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Ministarstvo vanjskih poslova Uprava policije	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Efikasno sprovođenje Sporazuma o readmisiji sa trećim državama Poštovanje zadatih rokova za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve za readmisiju Poštovanje zadatih rokova za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve za tranzit

1.1.5. Iniciranje i održavanje sastanaka Zajedničkih odbora za praćenje implementacije Sporazuma sa readmisiji sa BIH, Hrvatskom, Srbijom, Albanijom i Kosovom	Dostavljanje pisanih zahtjeva preko Ministarstva vanjskih poslova za održavanje sastanaka zajedničkih odbora	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Uprava policije Ministarstvo vanjskih poslova IOM	I – IV Kvartal	IOM – 2.000 €	Broj upućenih inicijativa Broj održanih sastanaka Zaključci sa sastanaka zajedničkih odbora
Operativni cilj: 1.2.	Unapređenje sistema povratka stranih državljana kojima nije odobren boravak u Crnoj Gori i sistemski rad na dobrovoljnom povratku				
Ključne mjere	Aktivnosti	Odgovorni organ /uključeni organ nadležni za sprovođenje	Rok	Potrebna finansijska sredstva i izvori finansiranja	Indikator rezultata
1.2.1. Potpisati Memorandum o saradnji između Ministarstva unutrašnjih poslova i Međunarodne	Organizovati radni sastanak na kojem bi se izradio Nacrt memoranduma o saradnji	Ministarstvo unutrašnjih poslova Uprava policije	IV kvartal	IOM – 2.880 €	Potpisan memorandum o saradnji Memorandum se primjenjuje

organizacije za migracije (IOM) u vezi dobrovoljnog povratka i reintegracije	Usaglasiti konačan tekst memoranduma	IOM			
1.2.2. Sagledati i unaprijediti standarde operativnih procedura za sprovođenje povratka (Shodno Zakonu o strancima dobrovoljni i prinudni povratak stranaca je u nadležnosti SGP)	Korištenje IOM eksperta za unapređenje standardnih operativnih procedura vezano za dobrovoljni povratak	Uprava policije Partnerske institucije: IOM	II Kvartal	IOM - 1.000 €	Unaprijeđene standardne procedure
1.2.3. Preduzimati mjere kojima se obezbjeđuje i ohrabruje visok stepen dobrovoljnog povratka, programom podrške dobrovoljnog povratka, uključujući korišćenje i uključivanje korišćenja sredstava EU	Organizovanje dobrovoljnog povratka migranata u zemlje porijekla i pružanje reintegracione pomoći po IOM-ovim standardima	Uprava policije	IV kvartal	IOM – 100.000 €	Obezbijeđen dobrovoljni povratak Broj migranata vraćenih u zemlju porijekla Broj migranata kojima je pružena reintegraciona pomoć u zemlji porijekla
Strateški cilj: 2	Stvaranje preduslova za adekvatan pristup procesu povratka i reintegracije crnogorskih državljana, na svim nivoima kroz dodatno jačanje institucionalnog okvira, efikasni proces asistencije, edukaciju i uspostavljen sistem monitoringa za praćenje povratnika				
Operativni cilj: 2.1.	Jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta u cilju pružanja adekvatne asistencije povratnicima i osiguranje jednakog pristupa pravima koja pripadaju povratnicima				
Ključne mjere	Aktivnosti	Odgovorni organ	Rok	Potrebna finansijska sredstva i izvori finansiranja	Indikator rezultata

		/uključeni organ nadležni za sprovođenje			
2.2.1. Uspostavljanje institucionalnih mehanizama/Formiranje timove za podršku reintegraciji povratnika u lokalnim zajednicama u kojima će pored predstavnika nadležnih organa učešće uzeti i predstavnici povratnika po readmisiji	Inicirati i formirati timove za podršku reintegracije povratnika Pripremiri rješenja o obrazovanju timova Donošenje rješenja o obrazovanju timova	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Predstavnici državnih institucija na lokalnom nivou Predstavnici lokalnih samouprava	I Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj formiranih timova za podršku reintegracije povratnika
2.2.2. Uspostaviti i ojačati saradnju sa NVO koje pružaju asistenciju povratnicima po readmisiji	Kvartalno održavati sastanke sa predstavnicima NVO	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: NVO	IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj održanih sastanaka sa predstavnicima NVO Nadležne institucije unaprijedile saradnju sa NVO kroz dopune postojećih propisa o saradnji
2.2.3. Jačati saradnju sa nadležnim organima država okruženja u oblasti readmisije u cilju razmjena prakse,	Inicirati održavanje sastanaka sa državama okruženja, posebno sa Albanijom, BiH, Srbijom i Kosovom	Ministarstvo unutrašnjih poslova	IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj održanih sastanaka sa državama okruženja

znanja, analiza i informacija		Partnerske institucije: Ministarstvo vanjskih poslova Uprava policije			
2.2.4. Izrada uporedne analize odnosa Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji I Strategije za integrisano upravljanje migracijama u Crnoj Gori, u kojoj bi se evaluirali učinci i obezbjedila osnova za dalje planiranje ovih politika	Izrada informacije Podnošenje informacije Vladi na usvajanje	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG	IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Pripremljena informacija Usvojena informacija na Vladi
Operativni cilj: 2.2.	Praćenje položaja povratnika i razmjena informacija između relevantnih institucija i aktera				
Ključne mjere	Aktivnosti	Odgovorni organ /uključeni organ nadležni za sprovođenje	Rok	Potrebna finasijska sredstva i izvori finansiranja	Indikator rezultata
2.2.1. Pružanje pomoći povratnicima od strane nadležnih organa prilikom ostvarivanje	Identifikacija povratnika po readmisiji koji nemaju crnogorska dokumenta i	Ministarstvo unutrašnjih poslova	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj povratnika kojima su odobrena dokumenta

prava na lična dokumenta	sagledavanje njihovih potreba Obilazak ovih lica na terenu Upoznavanje ovih lica sa pravima koja im pripadaju, a u vezi sa izdavanjem ličnih dokumenta				
2.2.2. Uključiti crnogorske državljane u Programe zapošljavanja u okviru postojećih ili novih Programa zapošljavanja	Podrška povratnicima pružanjem usluga za tržište rada i uključivanje u Programe aktivne politike zapošljavanja	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	I – IV Kvartal	Budžet Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – Za realizaciju ove aktivnosti nijesu budžetom Zavoda posebno izdvojena finansijska sredstva za ovu ciljnu grupu. Broj uključenih lica u ove aktivnosti će zavisiti od interesovanja povratnika	Broj povratnika koji se zaposlio u Crnoj Gori.
2.2.3. Podržati zapošljavanje i samozapošljavanje crnogorskih državljana koji su vraćeni na osnovu sporazuma o readmisiji	Podrška povratnicima pružanjem usluga za tržište rada i uključivanje u Programe aktivne politike zapošljavanja	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	I – IV Kvartal	Budžet Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – Za realizaciju ove aktivnosti nijesu budžetom Zavoda posebno izdvojena finansijska sredstva za ovu ciljnu grupu. Broj uključenih lica u ove aktivnosti će zavisiti od interesovanja povratnika	Broj povratnika koji se zaposlio u Crnoj Gori.

2.2.4. Olakšati povratnicima po readmisiji pribavljanje i nostrifikaciju diploma koje su stečene van Crne Gore	Održavanje koordinirajućih sastanaka na kojima će se razmatrati ovaj vid podrške	Ministarstvo prosvjete Partnerske institucije: NVO Crveni krst	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj povratnika kojima je nostrifikovana diploma
2.2.5. Obezbijediti upis u školu djeci povratnika po readmisiji	Održavanje koordinirajućih sastanaka na kojima će se razmatrati ovaj vid podrške	Ministarstvo prosvjete Partnerske institucije: NVO Crveni krst	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj povratnika koji su se upisali u obrazovne ustanove u Crnoj Gori i koja su nastavila školovanje u CG uključivanjem u nastavne procese
2.2.6. Obezbijediti udžbenike za djecu povratnika po readmisiji	Održavanje koordinirajućih sastanaka na kojima će se razmatrati ovaj vid podrške	Ministarstvo prosvjete Partnerske institucije: NVO Crveni krst	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva jer su u obrazovnom sistemu Crne Gore obezbijedena sredstva za udžbenike za učenike osnovne škole koji su pripadnici marginalizovanih grupa, ili su korisnici materijane porodične pomoći, tako da po ovom osnovu se mogu obezbijediti udžbenici i za djecu povratnika po readmisiji	Broj djece povratnika koja su dobila udžbenike
2.2.7. Obezbijediti obavezno zdravstveno osiguranje državljanima CG koji su vraćeni po	Održavanje koordinirajućih sastanaka na kojima će se razmatrati ovaj vid podrške	Ministarstvo zdravlja	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj povratnika kojima je obezbijedeno obavezno zdravstveno osiguranje

readmisiji, shodno zakonskim propisima					
2.2.8. Obezbijediti privremeni smještaj tri dana od dana ulasla državljanima CG koji su vraćeni po readmisiji, za sva lica koja su u stanju potrebe za ovim vidom asistencije	Informisanje korisnika o pravima Informisanje korisnika o mogućnostima ostvarivanja prava iz socijalne i dječje zaštite od strane centara za socijalni rad	Centri za socijalni rad Partnerske institucije: Ministarstvo unutrašnjih poslova Lokalne samouprave MRSS NVO Crveni krst	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva, već će se koristiti privremeni smještaj po potrebi	Broj povratnika kojima je obezbijeđen privremeni smještaj
2.2.9. Distribucija humanitarne pomoći za reintegraciju lica vraćenih po readmisiji	Distribucija humanitarne pomoći (hrana, higijena, odjeća, obuća) povratnicima po readmisiji u slučaju humanitarne potrebe	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Crveni krst Centri za socijalni rad	I – IV Kvartal	Budžet Crvenog krsta Crne Gore	Broj povratnika kojima je obezbijeđena humanitarna pomoć

2.2.10. Pružanje podrške nadležnim državnim organima u obezbjeđivanju psihosocijalne podrške u cilju reintegracije crnogorskih državljana vraćenih po ugovorima o readmisiji, kao i pružanje podrške u uspostavljanju porodičnih veza i spajanja porodica	Pružanje psihosocijalne podrške povratnicima po readmisiji kroz individualne sesije ili grupne sesije u skladu sa procjenom potreba zajedno sa nadležnim državnim organima, kako nacionalnim tako i lokalnim. Pružanje usluga u dijelu uspostavljanja porodičnih veza i spajanja porodica shodno procjeni potreba a u skladu sa principima Međunarodnog pokreta Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Crveni krst	I – IV Kvartal	Budžet Crvenog krsta Crne Gore – 6.000 €	Broj povratnika kojima je pružena psihosocijalna podrška u cilju reintegracije Broj povratnika kojima je pružena u uspostavljanju porodičnih veza i spajanja porodica
Operativni cilj: 2.3.	Uspostavljanje sistema koordinacije između institucija koje se bave pitanjima prihvata i reintegracije povratnika, naročito s aspekta organa na državnom, odnosno lokalnom nivou				
Ključne mjere	Aktivnosti	Odgovorni organ /uključeni organ nadležni za sprovođenje	Rok	Potrebna finansijska sredstva i izvori finansiranja	Indikator rezultata

2.3.1. Održavanje redovnih sastanaka Međuresorske radne grupe	Iniciranje sastanaka	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG	Kvartalno održavanje sastanaka MRG	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj održanih sastanaka MRG
2.3.2. Imenovanje kontakt osoba u svim organima koji su uključeni u proces reintegracija	Odrediti kontakt službenike u Ministarstvu unutrašnjih poslova/nadležnim direkcijama i u Upravi policije Odrediti kontakt službenike u jedinicama lokalne samouprave	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj imenovanih službenika
2.3.3. Nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti kako bi se preduprijedile eventualne	Intenziviranje operativne saradnje i razmjene informacija graničnih službi	Uprava policije Partnerske institucije:	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj razmijenjenih informacija i održanih sastanaka graničnih službi

zloupotrebe bezviznog režima, od strane povratnika po readmisiji, koji mogu biti potencijalni tražioci azila u EU	Intenziviranje saradnje i razmjene informacija sa Frontexom Intenziviranje saradnje i konsultacija sa prevoznicima čije usluge se koriste za putovanja u države odredišta tražilaca azila	Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG			Broj razmijenjenih informacija sa Frontexom Broj razmijenjenih informacija i izvršenih konsultacija između Uprave policije i prevoznika
Strateški cilj: 3	Promovisanje sistema informisanosti relevantnih subjekata i povratnika o svim aspektima održive reintegracije, obuka zaposlenih koji su uključeni u proces reintegracije povratnika i njihova tehnička opremljenost i obučenost				
Operativni cilj: 3.1.	Promovisanje sistema informisanosti relevantnih subjekata i povratnika o svim aspektima održive reintegracije				
Ključne mjere	Aktivnosti	Odgovorni organ /uključeni organ nadležni za sprovođenje	Rok	Potrebna finansijska sredstva i izvori finansiranja	Indikator rezultata
3.1.1. Promovisanje sistema informisanosti relevantnih subjekata i povratnika o svim aspektima održive i efikasne reintegracije i izrada, štampanje i distribucija informativnog materijala sa svim	Izrada, štampanje i distribucija informativnog materijala sa svim relevantnim informacijama koje se odnose na pitanja reintegracije	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji	I – IV Kvartal	IOM – 3.000 € (planirano mobilisanje sredstava u iznosu od iz Razvojnog IOM fonda)	Informativni materijal distribuiran jedinicama lokalne samouprave Informativni materijal distribuiran diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore u inostranstvu

relevantnim informacijama koje se odnose na pitanja reintegracije	Razmjena informacija sa zemljama iz koje dolaze povratnici Informisanje povratnika o procesu reintegracije, pravima, mogućnostima i obavezama povratnika	imaju predstavnika u MRG			Broj razmijenjenih informacija sa zemljama iz koje dolaze povratnici Broj održanih obuka, seminara, radionica, okruglih stolova
3.1.2. Podizati svijest o značaju održive integracije crnogorskih državljana koji se vraćaju u CG u skladu sa sporazuma o readmisiji	Organizovati kampanje o značaju održive integracije crnogorskih državljana koji se vraćaju u CG u skladu sa sporazuma o readmisiji	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: NVO Crveni krst	I – IV Kvartal	Crveni krst – redovna budžetska sredstva – 00.000 eur	Broj organizovanih kampanja, sastanaka, konferencija i savjetovanja
3.1.3. Organizovanje dvodnevnog seminara za predstavnike institucija i civilnog društva o izazovima upravljanja procesima reintegracija lica povratnika po sporazumima o readmisiji	Priprema seminara Realizacija seminara Okupiti najmanje 30 učesnika, predstavnika/ca lokalnih i nacionalnih institucionalnih i aktera	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: NVO Pravni centar	II Kvartal 2020	Pravni centar – 7.500 €	Broj lica koja su učestovala na seminaru

	civilnog društva u cilju razmjene iskstava i praksi				
3.1.4. Stavljanje u funkciju elektronske Baze podataka o licima koja su vraćena u skladu sa sporazumima o readmisiji i elektronsko uvezivanje svih nadležnih organa koji se bave ovim pitanjima (sada se radi na testnoj Bazi)	Implementiranje softvera za bazu podataka o povratnicima po sporazumu o readmisiji Uspostavljanje baze podataka o povratnicima	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG	IV Kvartal	Budžet Ministarstva unutrašnjih poslova – 00.000 eur	Uspostavljen funkcionalan sistem za upravljanje podacima o readmisiji
3.1.5. Organizovati obuke za korišćenje baze podataka za službenike nadležnih direkcija u okviru Direktorata za građanska stanja i lične isprave MUP-a	Sačiniti Plan obuka za službenike nadležnih direkcija u okviru Direktorata za građanska stanja i lične isprave MUP-a koji će koristiti Bazu	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG	IV Kvartal	IOM - 3.000 € Crveni krst	Broj realizovanih obuka Broj obučених službenika

3.1.6. Organizovati obuke za korišćenje baze podataka za službenike lokalnih timova	Sačiniti Plan obuka za službenike lokalnih timova koji će koristiti Bazu	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG	IV Kvartal	IOM - 7.000 € Crveni krst	Broj realizovanih obuka Broj obučanih službenika
3.1.7. Unaprijediti sistem prikupljanja, analize i razmjene podataka iz oblasti povratnika po readmisiji	Izraditi metodologiju prikupljanja, analize i razmjene podataka iz oblasti readmisije povratnika	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partnerske institucije: IOM	IV Kvartal	IOM – 6.500 € opredijeljeno za Crnu Goru iz regionalnog projekta	Unaprijeđen sistem prikupljanja, analize i razmjene podataka iz oblasti povratnika po readmisiji Broj održanih sastanaka/radionica
Operativni cilj: 3.2.	Jačanje profesionalizma u radu službenika i drugih aktera uključenih u proces reintegracije				
Ključne mjere	Aktivnosti	Odgovorni organ /uključeni organ nadležni za sprovođenje	Rok	Potrebna finansijska sredstva i izvori finansiranja	Indikator rezultata
3.2.1. Organizovanje redovnih obuka za članove timova u lokalnim zajednicama	Pripremiti plan četiri obuke i tokom 2020. Godine obučiti 60 službenika - članova	Ministarstvo unutrašnjih poslova	I – IV Kvartal	IOM – 45.000 €	Broj održanih obuka, seminara, radionica, okruglih stolova

koji su nadležni u procesu prihvata povratnika	timova u lokalnim zajednicama koji su nadležni u procesu prihvata povratnika	Partnerske institucije: Svi organi uključeni u proces reintegracija koji imaju predstavnika u MRG		(planirano mobilisanje sredstava u iznosu od iz Razvojnog IOM fonda)	Broj organizovanih dodatnih obuka i broj polaznika
3.2.2. Organizovanje obuka za službenike Uprave policije u cilju pružanja neophodnih informacija o pravima i obavezama povratnika po readmisiji	Obučiti službenike Sektora granične policije koji su radno angažovani na graničnim prelazima s posebnim osvrtom na GP "Aerodrum - Podgorica".	Uprava policije	I – IV Kvartal	Nijesu potrebna dodatna finasijska sredstva	Broj organizovanih obuka i broj službenika koji su prošli obuku

Predlog

Crna Gora

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Izvještaj

o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za 2019. godinu

Podgorica, mart 2020. godine

I. UVODNI REZIME

Akcionim planom za Pregovaračko poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost, kao jedna od obaveza Ministarstva unutrašnjih poslova, predviđena je izrada i donošenje **Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020. godine**, u skladu s evropskim standardima u ovoj oblasti. S tim u vezi, a nakon pribavljanja mišljenja od EK, **Vlada Crne Gore, u aprilu 2016. godine**, usvojila je ovu Strategiju i **zadužila Ministarstvo unutrašnjih poslova da redovno izvještava Vladu**.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu Sporazuma o readmisiji za period 2016-2020. godina, za 2018. i 2019. godinu, Vlada je donijela u martu 2018. godine. U izvještajnom periodu (2019) planirana je realizacija 18 mjera, od kojih je 17 mjera realizovano dok je jedna mjera djelimično realizovano. Ova mjera se odnosi na uspostavljanje elektronske Baze podataka o licima koja su vraćena u skladu sa sporazumima o readmisiji i elektronsko uvezivanje svih nadležnih organa koji se bave ovim pitanjima. Mjera je djelimično realizovana iz razloga što još uvijek nijesu elektronski uvezani svi organi koji se bave pitanjima reintegracije povratnika. Inače u toku je rad na testnoj Bazi i otklanjaju se određene poteškoće koje su se pojavile tokom probnog rada. Plan je da se ova mjera realizuje tokom 2020. godine.

Grafički prikaz realizacije mjera iz AP za 2019

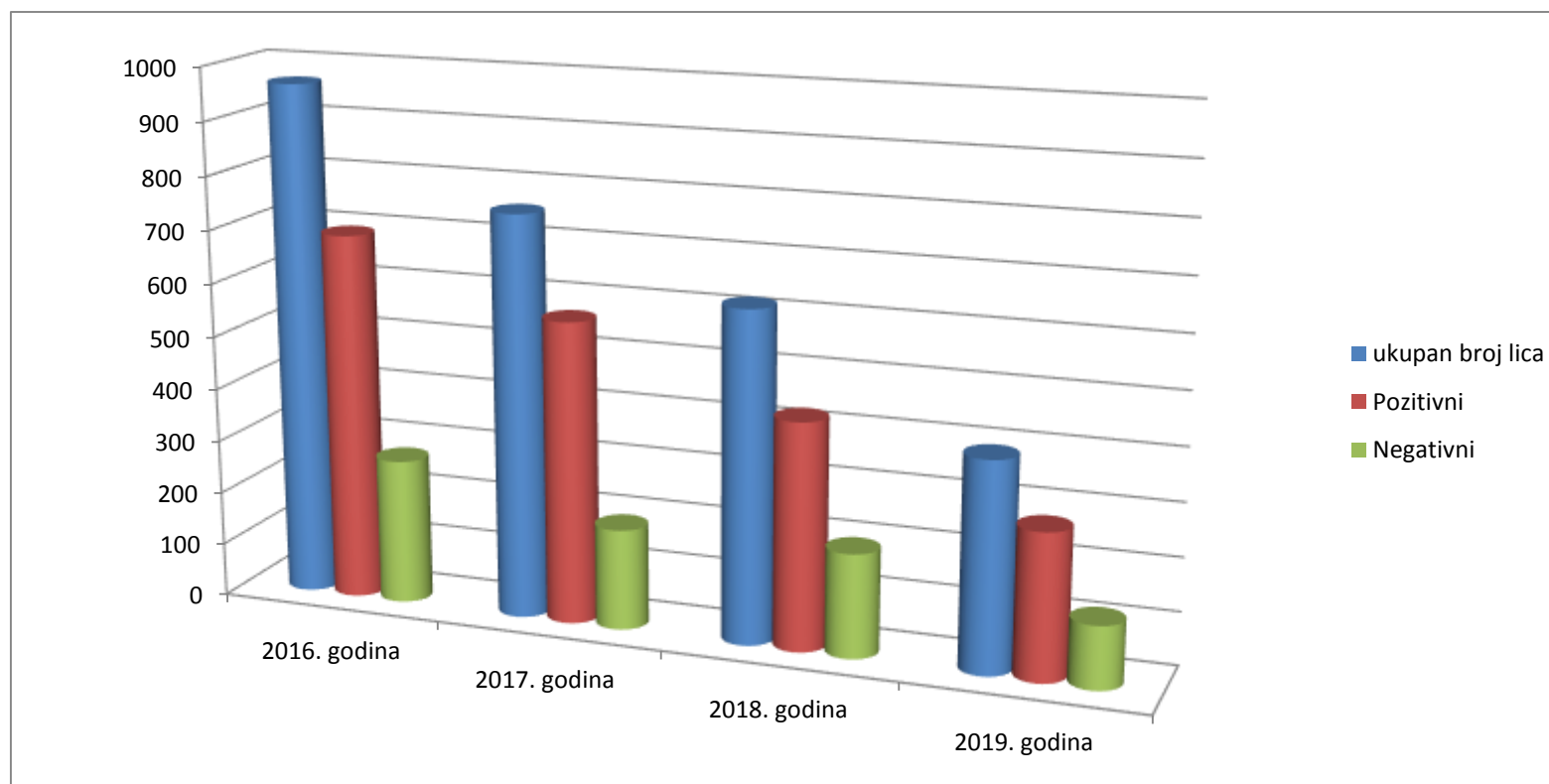
Svakako, najznačajnije aktivnosti koje su realizovane tokom 2019. godine su:

- Vlada Crne Gore je krajem decembra 2018. godine donijela novu **Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave**, kojom su poslovi koji se odnose na pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji, iz prethodne nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, prešli u nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova. Shodno navedenom, u cilju stvaranja funkcionlanog, efikasnog i sveobuhvatnog

sistema međunarodne zaštite, pored poslova primjene međunarodnih ugovora o readmisiji, poslovi pružanja pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru, **su u nadležnosti jednog državnog organa (MUP-a). Ovakvo rješenje garantuje uspješnu i kvalitetnu implementaciju standarda i politika iz ove oblasti.**

- U okviru MUP/Direktorata za građanska stanja i lične isprave sistematizovana je **Direkcija za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji**, u kojoj se vrše se poslovi koji se odnose na smještaj stranaca kojima je odobren azil, supsidijarna ili privremena zaštita i pomoć pri integraciji u društvo; koordiniranje u ostvarivanju zakonom propisanih prava stranaca kojima je odobren azil ili supsidijarna zaštita (učenje crnogorskog jezika, istorije i kulture, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, obrazovanje, humanitarna pomoć, pravna pomoć, novčana pomoć, rad, spajanje porodice i dr.); pružanje podrške za uključivanje u društveni, ekonomski, kulturni život; pružanje podrške za realizaciju započetih programa i planova za trajno rješavanje statusa izbjeglica; pružanje pomoći pri reintergraciji povratnika po readmisiji; realizaciju nacionalnih, regionalnih i međunarodnih dokumenata za rješavanje pitanja izbjeglica; saradnju sa Visokim komesarijatom Ujedinjenih nacija za izbjeglice, Crvenim krstom Crne Gore i drugim organizacijama i institucijama; obavljanje drugih poslova iz djelokruga Direkcije.
- Svakako najznačajnije u prethodnom periodu je to što se smanjuje broj crnogorskih državljana za koje se traži saglasnost za vraćanje u Crnu Goru, tako da je u **2016. godini** zaprimljen zahtjev za readmisiju za **965 lica**, u **2017. godini** za **756 lica**, u **2018. godini** zaprimljen zahtjev za readmisiju za **619 lica**, dok je u **2019. godini** zaprimljen zahtjev za readmisiju za **392 lica**, **što znači da je ovaj broj opao u odnosu na 2016. godinu za oko 60%.**
- Takođe, **značajno se smanjuje smanjuje broj crnogorskih državljana koji traže azil u državama članicam EU**, tako da je EU zabilježila pozitivan trend smanjenja broja zahtjeva za azil od strane cg državljana, tako da ih je u 2015. godini bilo oko 4.000, u 2016. godini oko 1.500, u 2017. godini bilo oko 500, dok ih je u 2018. godini bilo 375, **što znači da je ovaj broj opao u odnosu na 2015. godinu za oko 90%.** (Ovo je konstatovano na petom sastanku Zajedničkog komiteta za readmisiju CG-EU, koji je održan 22. Jula 2019. godine u Podgorici).

Statistički prikaz o broju lica za koja je dostavljen zahtjev za readmisiju za 2016. 2017. 2018. i 2019. godinu

S obzirom da je Strategijom za integrisano upravljanje migracijama u Crnoj Gori za period 2017-2020. Godina, predviđeno da će se finansijska sredstva potrebna za implementaciju Strategije, sa akcionim planovima biti obezbijedena kroz redovna finansijska sredstva planirana za rad nadležnih organa iz budžeta Crne Gore, kao i iz drugih izvora propisanih zakonom, donacijama i ostalih izvora finansiranja, to su se za realizaciju mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2016-2020, za 2020. godinu, nadležni organi uklopiti u redovna budžetska sredstva koja su odobrena za 2019. godine.

Treba imati u vidu da je Akcioni plan za sprovođenje Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu Sporazuma o readmisiji za 2018. i 2019. godinu, Vlada donijela u martu 2018. godine, i da je isti usvojen prije stupanja na snagu postojećeg pravnog i metodološkog okvira za strateško planiranje, tako da isti nije sadržao planirana sredstva za sprovođenje mjera, pa se u tom smislu nije moguće osvrnuti na odnos između planiranih i utrošenih finansijskih sredstava za sprovođenje mjera i aktivnosti iz Akcionog plana za 2019. Godinu.

III. KLJUČNA DOSTIGNUĆA U OBLASTI REINTEGRACIJE POV RATNIKA

Osnovni strateški cilj Strategiji i AP je stvaranje preduslova za adekvatan pristup procesu povratka i reintegracije na svim nivoima kroz dodatno jačanje institucionalnog okvira, efikasni proces asistencije, edukaciju i uspostavljen sistem monitoringa za praćenje Strategije i realizacije Akcionog plana za njeno sprovođenje. Ovaj cilj se realizuje implementacijom sljedećih specifičnih ciljeva, i to: uspostavljanjem sistema koordinacije između institucija koje se bave pitanjima prihvata i reintegracije povratnika, naročito s aspekta organa na državnom, odnosno lokalnom nivou; jačanjem institucionalnih i administrativnih kapaciteta u cilju pružanja adekvatne asistencije povratnicima; osiguranjem jednakog pristupa pravima koja pripadaju povratnicima; obukom zaposlenih koji su uključeni u proces reintegracije povratnika, kao i njihova tehnička opremljenost i obučenost, zavisnost od pomoći.

a) specifični cilj 1: „uspostavljanje sistema koordinacije između institucija koje se bave pitanjima prihvata i reintegracije povratnika, naročito s aspekta organa na državnom, odnosno lokalnom nivou“.

Ovaj specifični cilj je realizovan i formirani su timovi za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji, kako na centralnom tako i na lokalnom nivou. S obzirom da je došlo do institucionalnih i kadrovskim promjenama u pojedinim organima državne uprave krajem 2019. Godine inicirana je izmjena rješenja o formiranju ovih timova. U sastave ovih timova su uključeni svi relevantni subjekti koji učestvuju u ovom procesu, kao i predstavnici NVO. Na ovaj način je uspostavljan sistem koordinacije između institucija koje se bave pitanjima prihvata i reintegracije povratnika, naročito s aspekta organa na državnom, odnosno lokalnom nivou.

b) specifični cilj 2: „Jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta u cilju pružanja adekvatne asistencije povratnicima“.

Ovaj specifični cilj je realizovan. Što se tiče kapaciteta koji se odnose na djelokrug rada Direktorata za građanska stanja i lične isprave/Direkcije za strance, migracije i readmisiju/Direkcije za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji, treba istaći da su u ovom trenutku administrativno tehnički kapaciteti na zadovoljavajućem nivou. Isti se jačaju kontinuiranim učešćem na seminarima i radionicama iz oblasti migracija. Što se tiče jačanja administrativnih kapaciteta treba istaći da su poslovi koji se odnose na pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji, iz prethodne nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, prešli u nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova/jednog državnog organa. Ovakvo rješenje garantuje uspješnu i kvalitetnu implementaciju standarda i politika iz ove oblasti.

c) Osiguranje jednakog pristupa pravima koja pripadaju povratnicima.

Ovaj specifični cilj je realizovan, u smislu da je Ministarstvo unutrašnjih poslova, u saradnji sa ostalim relevantnim subjektima i uz finansijsku podršku Međunarodne organizacije za migracije (IOM), sačinilo i stampalo **Informator za povratnike po readmisiji** i **Poster sa osnovnim informacijama za povratnike po readmisiji** na crnogorskom jeziku. Ovaj materijal je dostavljan **Ministarstvo vanjskih poslova**, radi prosljeđivanja diplomatsko konzularnim predstavništvima Crne Gore u inostranstvu, zatim **Upravi za zbrinjavanje izbjeglica**, radi prosljeđivanja nadležnim organima i ciljnim grupama i **Upravi policije/Sektoru granične policije**, radi distribuiranja na svim graničnim prelazima u Crnoj Gori. Na ovaj način povratnici su odmah nakon dolaska u Crnu Goru upoznati sa svojim pravima i obavezama. Takođe, lokalnim zajednicama pružena je podrška u sprovođenju programa reintegracije, u smislu da je tokom 2019. godine održano pet sastanaka na kojima su definisani mehanizmi podrške a sve u cilju inteziviranja saradnje sa predstavnicima centara za socijalni rad i opština Podgorica, Bijelo Polje, Berane i Rožaje.

d) Obuka zaposlenih koji su uključeni u proces reintegracije povratnika kao i njihova tehnička opremljenost i obučenost.

Ovaj specifični cilj je realizovan. Naime, sa službenicima Sektora granične policije realizovano je 215 oblika obučavanja. Kroz realizovane oblike obučavanja prošlo je 2 436 službenika Sektora granične policije. Takođe, u organizaciji MUP-a, Uprave za kadrove i Crvenog krsta organizovana je edukacija za članove timova u lokalnim zajednicama koji su nadležni za poslove readmisije. Pored upoznavanja i edukacije u vezi sa ovom oblašću radionica je imala i praktični dio. Polaznika je bilo 20. Realizovano je i pet (5) edukativnih posjeta po gradovima.

e) Zavisnost od pomoći.

Ovaj specifični cilj je djelimično realizovan. Kada se radi o uslugama zdravstvenog sistema, zapošljavanja, socijalne pomoći i dr., treba imati u vidu da su ove usluge postavljene na takvim osnovama da ne poznaje bilo kakvu različitost korisnika usluga ni po kom osnovu, već je pružanje ovih usluga jedinstveno za sve. Za Crnu Goru prihvatanje lica na osnovu sporazuma ne znači samo obavezu prema drugim državama potpisnicama, nego i čitav niz aktivnosti usmjerenih na ponovnu integraciju povratnika u sve sfere života u Crnoj Gori. Problemi sa kojima se suočava ova populacija građana Crne Gore, zahtijevaju ozbiljan pristup i koordinisane aktivnosti svih relevantnih državnih organa, organa lokalne uprave, međunarodnih i nevladinih organizacija, kako bi se integracija uspješno sprovela. S tim u vezi, **potrebno je u Crnoj Gori nastaviti sa unaprjeđivanjem propisa koji stimulišu**

integraciju povratnika u crnogorsko društvo, sprječavanje diskriminacije, netolerancije i ukupne društvene marginalizacije pojedinih grupa, a sve u skladu sa najboljim praksama i standardima EU.

Izvještaji EK

Svakako treba imati u vidu da u Radnom dokumentu EK iz novembra 2019. Godine konstatovano „*Sekundarna kretanja nastavila su da doprinose migratornim tokovima. Crna Gora je izvršila readmisiju 1.066 migranata iz susjednih zemalja u okviru sporazuma o bilateralnoj readmisiji, uključujući 1.021 lice iz Bosne and Hercegovine. Uprkos činjenici da neregularni migranti ulaze u Crnu Goru uglavnom iz Albanije, Crna Gora je izvršila readmisiju samo 98 migranata u Albaniju. 107 zahtjeva za readmisiju dostavljenih Albaniji je odbijeno. U periodu od januara do juna 2019. godine, 13 migranata je ostvarilo asistiranu dobrovoljni povratak u svoju zemlju porijekla u poređenju sa 12 migranata tokom prethodne godine. Povratak je procesuirala Međunarodna organizacija za migracije (IOM), a finansirali su eksterni partneri, uključujući EU. Crna Gora ima akcioni plan za sprovođenje mjera reintegracije za povratnike. Iako Crna Gora nema sporazume o readmisiji sa zemljama porijekla (zahtjev za procesuiranje prisilnih povrataka), Vlada je preduzela prve diplomatske korake za pokretanje pregovora o readmisiji sa preovladavajućim zemljama porijekla (Pakistan, Irak, Iran, Maroko i Alžir).*

Takođe, EK je u ovom izvještaju konstatovala: *“Sprovođenje Sporazuma o readmisiji sa EU i njegovih protokola za sprovođenje sa 13 država članica EU nastavljeno je nesmetano, uz visoku stopu povratka državljana Crne Gore i relativno niske apsolutne brojeke. Crna Gora je potpisala Protokol o sprovođenju readmisije sa Grčkom u martu 2019. godine, što ukupno predstavlja 15 protokola sa državama članicama EU.*

Isto tako, na petom sastanku Zajedničkog komiteta za readmisiju CG-EU, koji je održan 22. Jula 2019. godine u Podgorici je konstatovano značajno smanjuje smanjuje broja crnogorskih državljana koji traže azil u državama članicama EU, tako da je EU zabilježila pozitivan trend smanjenja broja zahtjeva za azil od strane cg državljana, tako da ih je u 2015. godini bilo oko 4.000, u 2016. godini oko 1.500, u 2017. godini bilo oko 500, dok ih je u 2018. godini bilo 375.

Postupajući po sporazumima o readmisiji, od strane država EU, za period 1.1 – 31.12.2019. godine, primljeno je ukupno 216 zahtjeva za readmisiju koji su se odnosili na prihvrat ukupno 392 lica, od čega je pozitivno riješeno 134 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 274 lica, negativno je riješeno 82 zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje ukupno 118 lica. Odgovor na zamolnice nadležnim organima država članica dostavlja se u propisanom roku. I u 2019. godini najveći broj zamolnica je zaprimljen od strane nadležnih organa SR Njemačke, zatim slijedi Francuska, Švedska, Austrija, tako od ukupnog broja lica za koja se traži vraćanje u Crnu Goru, na Njemačke otpada – 301 lice, ili 76 %.

Pregled postupanja po zamolncama u primjeni sporazuma o readmisiji 01. 01. – 31. 12. 2019. godine

Država koja šalje zamolnicu	Predmeti u radu						Završeno				Ukupno		Nezavršeno	
	Prenijeto iz 2017.		Primljeno u 2018.		Ukupno		Data saglasnost		Nije data saglasnost		Broj Zamolnica	Broj lica	Broj Zamolnica	Broj lica
	Broj Zamolnica	Broj lica	Broj zamolnica	Broj lica	Broj zamolnica	Broj lica	Broj zamolnica	Broj lica	Broj zamolnica	Broj lica				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Njemačka	-	-	147	301	147	301	83	201	64	100	147	301	-	-
2. Švajcarska	-	-	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	-	-
3. Švedska	-	-	11	14	11	14	10	13	1	1	11	14	-	-
4. Belgija	-	-	3	3	3	3	3	3	-	-	3	3	-	-
5. Holandija	-	-	7	9	7	9	5	7	2	2	7	9	-	-
6. Španija	-	-	2	2	2	2	2	2	-	-	2	2	-	-
7. Austrija	-	-	8	8	8	8	8	8	-	-	8	8	-	-
8. Bugarska	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	1	1	-	-

9. Francuska	-	-	22	36	22	36	13	27	9	9	22	36	-	-
10. Norveska	-	-	3	3	3	3	2	2	1	1	3	3	-	-
11. Italija	-	-	7	7	7	7	3	3	4	4	7	7	-	-
12. Luksemburg	-	-	2	5	2	5	2	5	-	-	2	5		
13. Slovenija	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	1	1		
UKUPNO	-	-	216	392	216	392	134	274	82	118	216	392	-	-

Izazovi sa kojim su se susrele nadležne institucije

Poteškoće sa kojima se suočavaju službenici koji rade na poslovima readmisije se odnose prije svega na nedostatak putnih isprava za lica koja treba vratiti po readmisiji, nije razgranata mreža stranih DKP u Crnoj Gori, nedostatak prevodilačkih kapaciteta, treba poboljšati saradnju sa DKP porijekla migranata, ne postojanje sporazuma o readmisiji sa trećim državama sa glavnim izvorima neregularnih migranata, kao što su Pakistan, Irak, Iran, Maroko i Alžir, poteškoće u profilisanju migranata (utvrđivanje godina života i ranjivosti), i ne postojanje elektronskih Baza podataka.

IV. OCJENA REALIZACIJE DEFINISANIH MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA 2019. GODINU

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK	INDIKATOR USPJEHA	STATUS REALIZACIJE
1. Održavanje redovnih sastanaka Međuresorske radne grupe	Kvartalno održavanje sastanak MRG	Ministarstvo unutrašnjih poslova kao i ostali organi uključeni u proces reintegracija	Kontinuirano /Stalna aktivnost	broj održanih sastanak	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i u izvještajnom periodu 01.01.-31.12.2019. godine, održane su dvije sjednice Međuresorske radne grupe. Svakako, u pogledu sinergije državnih organa, treba istaći da je u izvještajnom periodu održan značajan broj radnih sastanaka i da je u tim prilikama, kao i kroz neposrednu komunikaciju, razmijenjen veliki broj podataka i informacija, a naročito između Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva vanjskih poslova i Uprave policije.
2. Uspostavljanje elektronske Baze podataka o licima koja su vraćena u skladu sa sporazumima o readmisiji i elektronsko uvezivanje svih nadležnih organa koji se bave ovim pitanjima	- Izrada Projekta; - Uspostavljanje baze podataka o povratnicima	Ministarstvo unutrašnjih poslova kao i ostali organi uključeni u proces reintegracija	IV kvartal 2019 Novi rok za realizaciju	Uspostavljena Baza i uvezani svi nadležni organi	DJELIMIČNO REALIZOVANO U toku je rad i obuka službenika na testnoj elektronskoj Bazi (pilot projekat). Naime, u maju 2018. godine održane su konsultacije sa predstavnicim Svjetske banke u vezi sa pružanjem doprinosa u procesu podrške efektivne reintegracije (Roma) povratnika u Crnoj Gori. Misiju SB je predvodio Stavros George Stavrou i ova misija treba državama ZB da pruži tehničku

			ove aktivnosti IV Kvartal 2020	podršku u reintegraciji Roma. Pored izrade projektnog zadatka i softera ova podrška bi obuhvatila i obuku službenika. Na sastanku koji je održan 15. novembra o.g., dogovorena je dalja dinamika rada na ovom projektu, upoznati su predstavnici SB da je u međuvremenu došlo do izmjena Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave u Crnoj Gori, i da su po novoj organizaciji i načinu rada državne uprave, poslovi pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji, koje je do sada vršila Upravi za zbrinjavanje izbjeglica, prešli u nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova. U decembru 2018. godine predstavnicima SB dostavljen je spisak podataka koji su potrebni za bazu podataka o licima/povratnicima po readmisiji, i imenovana kontakt osoba koja će tokom februara održati sastanak sa ekspertima na tehničkom nivou. Projekat je izrađen od strane Svedske banke, i realizovana je obuka za upotrebu softvera - 24.05.2019. godine u prostorijama Crvenog krsta.
--	--	--	--	--

3. Pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji	- Definisanje i implementacija mehanizama podrške povratnicima u cilju održive reintegracije - Sinergija državnih organa koji su neposredno uključeni u proces reintegracije, kroz razmjenu relevantnih podataka koji se odnose na preduzete mjere na kvartalnom nivou - Obilazak i intenziviranje saradnje sa jedinicama lokalne samouprave, prije svih, opština Podgorica, Berane, Bijelo Polje i Rožaje, gdje se nalazi najveći broj lica vraćenih u Crnu Goru na osnovu sporazuma o readmisiji	- Uprava za zbrinjavanje izbjeglica i centri za socijalni rad, u saradnji sa: - Ministarstvom unutrašnjih poslova, - Upravom policije; - Ministarstvom vanjskih poslova; - Ministarstvom rada i socijalnog staranja - Ministarstvom zdravlja; - Ministarstvom prosvjete; - Zavodom za zapošljavanje; - Lokalnim samoupravama;	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj lica kojima je pružena pomoć, - Definisan mehanizam podrške povratnicima - Broj održanih sastanaka - Broj razmijenjenih informacija - Izvještaji MRG koja je zadužena za praćenje implementacije Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu Sporazuma o readmisiji za period 2011-2015. godina, - Broj održanih sastanaka sa službenicima opština Berane, Bijelo Polje i Rožaje	REALIZOVANO Uzimajući u obzir stvaranje funkcionalnog i efikasnog sistema međunarodne zaštite, najnovijom Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, definisano je da su sve obaveze države, počev od odobravanja međunarodne zaštite, preko prihvata i smještaja, do integracije, u nadležnosti jednog organa – Ministarstva unutrašnjih poslova. Tako je u okviru MUP-a sistematizovana Direkcija za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji, u kojoj se, pored ostali, vrše se poslovi koji se odnose na pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru. S tim u vezi ističemo sljedeće: - definisani mehanizmi podrške i dostavljeni relevantnim subjektima; - Održano je 5 sastanaka (obilazaka) u 2019. god. sa službenicima lokalne samouprave (Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Podgorica i Tuzi). - Takođe, Direkcija za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji, tokom 2019.god. definisala je i implementirala mehanizme podrške povratnicima po readmisiji (sedam koraka
---	--	---	---------------------------------------	---	--

		- Relevantne međunarodne organizacije; - Crvenim krstom Crne Gore; - NVO sektorom.			kroz koje je data mapa institucija koje su u Crnoj Gori zadužene za sprovođenje integracije povratnika.) Crveni krst Crne Gore je pružio savjetodavnu podršku za 4 lica koja su kroz sistem readmisije vraćena u Crnu Goru, upućujući ih na nadležne državne organe koji im mogu pružiti pomoć u reguisanju pravnog statusa u Crnoj Gori i pribavljanje dokumenata, ukoliko ih nijesu imali. Što se tiče pružanja pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana koji su napustili Crnu Goru, a nijesu se odjavljivali sa zdravstvenog osiguranja, treba istaći da po povratku u Crnu Goru nastalaju kontinuirano dobijanje zdravstvenih usluga. Naime, ukoliko postoji indikacija za medicinskom pomoći, lica se zbrinjavaju od momenta dolaska u Crnu Goru, transportuju u javne zdravstvene gdje im se ukazuje zdravstvena njega i terapija.
4. Praćenje položaja povratnika i razmjena informacija između relevantnih institucija i aktera	Pružanje pomoći povratnicima od strane nadležnih organa prilikom ostvarivanja prava na • lične isprave, • obrazovanje, • zdravstvenu zaštitu, • socijalnu pomoć, • pohađanje stručne obuke, • zapošljavanja, i	- Uprava za zbrinjavanje izbjeglica i centri za socijalni rad, u saradnji sa: Ministarstvom	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj izdatih putnih isprava povratnicima, - Broj povratnika koji su se upisali u obrazovne ustanove u Crnoj Gori, - Broj povratnika kojima je pružena zdravstvena zaštita,	REALIZOVANO Predstavnici Centra za socijalni rad Podgorica su početkom godine na Aerodromu Podgorica sačekali i preuzeli dalju brigu o 72 povratnika iz Njemačke. Skoro sva lica su imala obezbijeđen prevoz, osim dvije porodice, jedna iz Plava i jedna iz Bijelog Polja kojima je obezbijeđen prevoz od strane CZSR Bijelo Polje i Plav. U 2019.

	• obezbjeđenje privremenog smještaja.	unutrašnjih poslova, - Upravom policije; - Ministarstvom vanjskih poslova; - Ministarstvom rada i socijalnog staranja - Ministarstvom zdravlja; - Ministarstvom prosvjete; - Zavodom za zapošljavanje; - Lokalnim samoupravama; - Relevantne međunarodne organizacije; - Crvenim krstom Crne Gore;		- Broj provratnika koji su ostvarili socijalnu pomoć, - Broj provratnika koji su prošli stručne obuke, - Broj povratnika koji se zaposlio u Crnoj Gori.	godini jedno lice je ostvarilo pravo na materijalno obezbjeđenje I jednokratnu novčanu pomoć, dok je jedna porodica takođe pored materijalnog obezbjeđenja ostvarila pravo na dodatak za djecu, dodatak za njegu i pomoć i subvenciju za električnu energiju. U toku je postupak za ostvarivanje jednokratne novčane pomoći za jedno lice. U Opštini Bijelo Polje vraćena su tri lica iz SR Njemačke po readmisiji u 2019.god. Dva povratnika žive na teritoriji Opštine Bijelo Polje i Centar je preduzeo mjere iz svoje nadležnosti da se povratnicima obezbijede prava iz socijalne zaštite. Jedno lice je maloljetno i smješteno u dječji dom „Mladost“ Bijela. Centar za socijalni rad je preduzeo radnje iz svoje nadležnosti za pribavljanje dokumentacije za smještaj ovog lica. Centar je u I i III kvartalu primio dva zahtjeva i to od JU CZSR za Glavni grad Podgorica i Opštine u okviru Glavnog grada, Golubovci i Tuzi i MUP-a, vezano za ukupno pet lica . Od ovih pet lica jedno je lice čiji je povratak najavljen za teritoriju Glavnog grada, a ostala čini porodica sa četiri člana za Opštinu Bijelo Polje, koja nijesu obuhvaćena postupkom readmisije. Centar je odgovorio na zahtjeve pomenutih državnih organa i preduzeo mjere iz svoje nadležnosti
--	---	---	--	---	--

		- NVO sektorom.			Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik je od MUP-Direkcije za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji, primio obavještenja za tri lica koja su vraćena u Crnu Goru, na osnovu Sporazuma o readmisiji. Odmah nakon prijema obavještenja ova lica su kontaktirana kako bi bili upoznati sa pravima i uslugama iz socijalne i dječje zaštite, i kako bi im se pružila pomoć i podrška tokom reintegracije u crnogorsko društvo. Za dva lica nije bilo potrebe obezbjeđivati usluge smještaja, ali im je cilju podrške uručena jednokratna novčana pomoć. Nakon kontaktiranja trećeg lica koje je povratnik po readmisiji, od rodbine smo saznali da je ovo lice napustilo Crnu Goru. U toku 2019.god. Opština Berane je u saznanju za tri lica koji su povratnici po readmisiji. Nakon obilaska, neposrednim uvidom i razgovorom sa rođacima, saznajemo da se jedno lice više ne nalazi na teritoriji Crne Gore, nego da se opet uputilo ka inostranstvu. Dva lica su stambeno obezbijeđena, jedno je korisnik materijalnog obezbjeđenja od strane Centra za socijalni rad dok će drugo u narednom periodu predati
--	--	-----------------	--	--	--

					zahtjeve za materijalno obezbjeđenje i jednokratnu novčanu pomoć. Rožaje-U 2019.god. registrovano je 54 lica povratnika iz po readmisiji: • Dva lica su ostvarila novčanu naknadu po osnovu procenta invaliditeta. • Dva lica su zasnovala radni odnos. • Sedam lica je uključeno u mjere AZP. • Dvadeset lica je ostvarilo pravo na materijalno obezbjeđenje i dječiji dodatak. Lica su uglavnom ostvarivala sva prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite Zavod za zapošljavanje Crne Gore je jedna od institucija u lancu institucija, koja je prepoznata da može da doprinese boljoj integraciji povratnika. Kod Zavoda za zapošljavanje Crne Gore na evidenciji nezaposlenih bilo je identifikovano 56 lica povratnika i to u Rožajama 54 i u Podgorici 2. S tim u vezi, izvještavamo da je u opštini Rožaje, identifikovanim licima koja su povratnici, zajedničkim radom koordinatora u toj opštini, te shodno Zakonu o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti ("Službeni list CG"
--	--	--	--	--	---

					br.024/19”), pružen stručan tretman, za 54 lica, povratnika. Tretman se odnosio na informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja, o mogućnostima za profesionalnu orijentaciju, o posredovanju, o uključivanjima u mjere aktivne politike zapošljavanja i dr, a sve u cilju njihove zapošljivosti, unapređenju kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada. Isti tretman dobila su i dva povratnika koja se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica u Podgorici. U ovom izvještajnom periodu, 2 lica je zaposleno posredovanjem Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, 7 lica je uključeno u mjere aktivne politike zapošljavanja, 2 lica je ostvarilo pravo na novčanu naknadu shodno Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, (“Službeni list CG” br.49/2008, 73/2010, 61/2013, 39/2011 i 55/2016,) i 22 lica je ostvarilo pravo na materijalno obezbjeđenje porodice (MOP) kod Centra za socijalni rad Ministarstvo vanjskih poslova je tokom 2019. godine izdalo ukupno 86 putnih listova pvratnicima po readmisiji. U okviru mjere, Ministarstvo zdravlja za povratnike, ukoliko je potrebno, obezbjeđuje hospitalizaciju, praćenje i liječenje u
--	--	--	--	--	---

					matičnim zdravstvenim ustanovama i ostvarivanje svih prava koja im po zakonu pripadaju. U 2019. godini je bilo tri (3) povratnika kojima je obezbijeno zdravstveno osiguranje. Od početka godine Crveni krst je pružio podršku u hrani i higijeni za 2 porodice koje su se obratile za pomoć.
5. Formirati timove za podršku reintegraciji povratnika u lokalnim zajednicama u kojima će pored predstavnika nadležnih organa učešće uzeti i predstavnici povratnika po readmisiji	Inicirati i formirati timove za podršku reintegracije povratnika	- Uprava za zbrinjavanje izbjeglica i centri za socijalni rad, u saradnji sa: - Ministarstvom unutrašnjih poslova, - Upravom policije; - Ministarstvom vanjskih poslova; - Ministarstvom rada i socijalnog staranja - Ministarstvom zdravlja;	Kontinuirano /Stalna aktivnost	Broj formiranih timova	REALIZOVANO Kako bi se precizno izvijestilo po ovoj mjeri, a imajući u vidu institucionalne i kadrovske promjene u pojedinim organima, za ovu mjeru daćemo prikaz za 2018 i 2019. godinu: Tako su tokom 2018. godine Formirani sljedeći timovi za podršku: -Operativnog tima za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji; -Operativnog tima za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji za opštinu Bijelo Polje; -Operativnog tima za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana

		- Ministarstvom prosvjete; - Zavodom za zapošljavanje; - Lokalnim samoupravama; - Relevantne međunarodne organizacije; - Crvenim krstom Crne Gore; - NVO sektorom.			prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji za opštinu Rožaje; -Operativnog tima za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji za opštinu Berane; -Operativnog tima za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji za Glavni grad Podgoricu i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi. Crveni krst Crne Gore je imenovao predstavnike za timove za podršku za integraciju. Učešće predstavnika Ministarstva zdravlja, stoji na raspolaganju za učešće u timu koji bude obrazovao nadležni državni organ, kako bi se ovim pitanjima pristupilo multisektorski. U sastavu Međuresorskog Operativnog tima za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji, pored predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva rada i
--	--	---	--	--	--

					socijalnog staranja su i predstavnici JU Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Podgorica, Golubovci i Tuzi, JU Centar za socijalni rad za opštinu Bijelo Polje, JU Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje, JU Centar za socijalni rad za opštine Berane, Andrijevica i Petnjica, Uprava policije, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva zdravlja, Ministarstva prosvjete, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Zajednice opština Crne Gore, Glavnog grada Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Podgorica, Opštine Bijelo Polje, Opštine Rožaje, Opštine Berane, IOM- a, Crvenog krsta Crne Gore, i jedan bivši povratnik po ugovoru o readmisiji. U timovima na lokalnom nivou su pored predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva rada i socijalnog staranja su i predstavnici opštinskih centara za socijalni rad, Ministarstva prosvjete, Ministarstva zdravlja, Zavod za zapošljavanje Crvenog krsta Crne Gore. Tokom 2019. Godine radilo se na formiranju i proširenju novih timova u skladu sa novim nadležnostima MUP-a. Formiran je Međuresorski operativni tim za Podgoricu i timovi lokalne samouprave za Podgoricu, Bijelo Polje, Berane i Rožaje.
--	--	--	--	--	---

					Poslije dva Javna poziva za imenovanje predstavnika NVO u ovim timovima odazvla se NVP Juventas i predložila svog predstavnika za člana radnog tijela za izradu i praćenje primjene Strategije reintegracije lica vraćenih po osnovu sporazuma o readmisiji za period 2021-2025.god.
6. Imenovanje kontakt osoba u Ministarstvu unutrašnjih poslova u Upravi za zbrinjavanje izbjeglica u Upravi policije i u jedinicama lokalne samouprave, koje će razmjenjivati informacije o licima koja su u postupku vraćanja u Crnu Goru	- Odrediti kontakt osobe u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi za zbrinjavanje izbjeglica i u Upravi policije - Odrediti kontakt osobe u jedinicama lokalne samouprave.	- Ministarstvo unutrašnjih poslova, - Uprava policije, - Uprava za zbrinjavanje izbjeglica; - centri za socijalni rad, - Jedinice lokalne samouprave.	Kontinuirano /Stalna aktivnost	Broj razmijenjenih informacija između nadležnih organa	REALIZOVANO U Ministarstvu unutrašnjih poslova, u Upravi policije i u jedinicama lokalne samouprave određene su kontakt osoba.
7. Djelotvorno i efikasno sprovođenje Sporazuma o readmisiji između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji lica koja	- Poštovanje zadatih rokova za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve za readmisiju, - Poštovanje zadatih rokova za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve za tranzit	- Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije - Ministarstvo	Kontinuirano /Stalna aktivnost	Broj zahtjeva primljenih za readmisiju sopstvenih državljana Broj zahtjeva primljenih za readmisiju državljana trećih država	REALIZOVANO Mjera se realizuje kontinuirano i postupajući po sporazumima o readmisiji, u 2019. godini, primljeno je ukupno 216 zahtjeva za readmisiju koji su se odnosili na prihvata ukupno 392 lica, od čega je pozitivno riješeno 134 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 274 lica,

su bez dozvole boravka		vanjskih poslova		Broj primljenih/prihvaćenih/odbijenih zahtjeva za tranzit	negativno je riješeno 82 zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje ukupno 118 lica. Odgovor na zamolnice nadležnim organima država članica dostavlja se u propisanom roku. Na sve zahtjev se odgovorilo u propisanom roku.
8. Zaključivanje implementacionih protokola s ostalim državama članicama EU na zahtjev bilo koje od strana, na osnovu člana 19 Sporazuma između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji lica koja su bez dozvole boravka	- Pokrenuti inicijative za vođenje pregovora, - Usaglasiti i parafirati tekstove protokola, - Potpisati protokole, - Pripremiti protokole za objavljivanje i stupanje na snagu	- Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije - Ministarstvo vanjskih poslova	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Statistički podaci o broju usaglašenih protokola - Statistički podaci o broju potpisanih protokola - Statistički podaci o broju protokola koji su stupili na snagu - Statistički podaci o broju lica koja su predmet readmisije	REALIZOVANO Mjera se realizuje kontinuirano i donijeta je Odluka o objavljivanju Protokola između Vlade Crne Gore i Vlade Kraljevine Španije o readmisiji je objavljena u "Službenom listu CG - Međunarodni ugovori", br. 2/2019 od 20.2.2019. godine, i isti je stupio na snagu 22. maja 2019. godine. Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Grčke o readmisiji je potpisan 7. marta 2019. Godine. U martu 2018. Godine nadležnim organima Francuske, Švedske, Danske, Finske, Cipra, Poljske, Portugala, Rumunije, Irske, Litvanije i Letonije ponovo je upućena Inicijativa za vođenje pregovora radi zaključivanja implementacionih protokola s državama članicama EU sa kojima nemamo potpisane protokole., od kojih je Litvanija odgovorila na predloženu inicijativu i razmijenjeni su tekstovi

					protolola i to toku je procedura usaglašavanja protokola.
9. Zaključivanje, potvrđivanje kao i djelotvorno i efikasno sprovođenje sporazuma o readmisiji sa trećim državama.	- Pokrenuti inicijative za vođenje pregovora, - Usaglasiti i parafirati tekstove sporazuma, - Potpisati sporazume, - Usvojiti zakon o potvrđivanju sporazuma, - Stupinje na snagu sporazuma	- Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije - Ministarstvo vanjskih poslova	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Statistički podaci o broju usaglašenih sporazuma sa trećim državama - Statistički podaci o broju potpisanih sporazuma sa trećim državama - Statistički podaci o broju sporazuma sa trećim državama koji se primjenjuju, Statistički podaci o broju lica koja su predmet readmisije shodno sporazuma sa trećim državama.	REALIZOVANO Mjera se realizuje kontinuirano i ponovo je inicirano potpisivanje Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Ruske Federacije o readmisiji i Protokol o njegovom sprovođenju, koji su konačno usaglašeni na pregovorima održanim 12. i 13. marta 2014. godine u Moskvi. Nije bilo povratnih informacije od strane nadležnih ruskih organa. Tekst Sporazuma između Vlade Crne Gore i Islanda o readmisiji je i dalje u fazi elektronskog usaglašavanja. Na pregovorima između delegacije Vlade Crne Gore i delegacije Vlade Gruzije, koji su održani su 28. i 29. marta 2019. godine, potpuno je usaglašen Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Gruzije o readmisiji (vraćanju i prihvatanju) lica koja su bez dozvole boravka. U julu 2019. godine inicirano je kod nadležnih gruzijskih organa potpisivanje ovog sporazuma. Pokrenut je postupak elektronskog usaglašavanja Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine o readmisiji (vraćanju i prihvatanju) lica koja su bez dozvole boravka. Početkom jula 2019. godine inicirano je potpisivanje sporazuma o readmisiji sa

					glavnim izvorima neregularnih migranata, kao što su Pakistan, Irak, Iran, Maroko i Alžir.
10. Djelotvorno i efikasno sprovođenje Sporazuma o readmisiji između Crne Gore i sljedećih država: Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Republike Albanije, Republike Kosova i Republike Srbije, kao i poštovanje zadatih rokova za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve	- Poštovanje zadatih rokova za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve za readmisiju, - Poštovanje zadatih rokova za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve za tranzit	- Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije - Ministarstvo vanjskih poslova	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj zahtjeva zaprimljenih za readmisiju u redovnom postupku - Broj upućenih zahtjeva za readmisiju u redovnom postupku - Broj zahtjeva zaprimljenih za readmisiju u skraćenom postupku - Broj upućenih zahtjeva za readmisiju u skraćenom postupku - Broj primljenih/prihvaćenih/odbijenih zahtjeva za tranzit	REALIZOVANO redovni postupak readmisije sa susjednim zemljama: - U periodu 01.01.- 31.12.2019. godine nadležnim organima Srbije upućeno je ukupno 21 zahtjeva za readmisiju 27 lica, od čega je data saglasnost za povratak 20 lica, za 7 lica nije data saglasnost za povratak. U istom periodu od nadležnih organa Srbije nije dostavljen niti jedan zahtjev za prihvatanje lica. - U periodu 01.01.-31.12.2019. godine nadležnim organima Bosne i Hercegovine upućeno je ukupno 5 zahtjeva za readmisiju 5 lica, od čega je data saglasnost za povratak 4 lica, za 1 lice nije data saglasnost za povratak. U istom periodu od nadležnih organa Bosne i Hercegovine primljeno je ukupno 50 zahtjeva za prihvatanje 64 lica, od čega je na 49 zahtjeva za prihvatanje 63 lica pozitivno odgovoreno, dok je na 1 zahtjev za prihvatanje 1 lica nadležnim organima Bosne i Hercegovine upućen negativan odgovor.

					- U periodu 01.01.-31.12.2019. godine nadležnim organima Republike Hrvatske upućeno je ukupno 2 zahtjeva za readmisiju 2 lica, i na oba zahtjeva je data saglasnost za povratak. U istom periodu od nadležnih organa Republike Hrvatske primljeno je ukupno 4 zahtjeva za prihvatanje 7 lica, od čega je na 3 zahtjeva za prihvatanje 6 lica pozitivno odgovoreno, dok je na 1 zahtjeva za prihvatanje 1 lica nadležnim organima Republike Hrvatske upućen negativan odgovor. - U periodu od 01.01-31.12.2019. godine nadležnim organima Republike Albanije upućeno je ukupno 23 zahtjeva za prihvatanje 109 lica, od čega je data saglasnot za povratak 1 lica, dok za 108 lica nije data saglasnot za povratak. U istom periodu od nadležnih organa Republike Albanije nije dostavljen niti jedan zahtjev za prihvatanje lica. - U periodu 01.01.-31.12.2019. godine nadležnim organima Kosova upućeno je 9 zahtjeva za readmisiju 10 lica, od čega je za 6 lica data
--	--	--	--	--	---

					saglasnost za povratak, dok za 4 lice nije data saglasnost za povratak. U istom periodu od nadležnih organa Kosova primljeno je ukupno 1 zahtjev za prihvatanje 1 lica, i na isti je pozitivno odgovoreno. - U periodu 01.01.-31.12.2019. godine nadležnim organima Makedonije upućen je 1 zahtjev za readmisiju 1 lica, i isti zahtjev za readmisiju je pozitivno odgovoreno tj. data je saglasnost za povratak lica. U istom periodu od nadležnih organa Makedonije nije dostavljen niti jedan zahtjev za prihvatanje lica. - U periodu 01.01.-31.12.2019. godine nadležnim organima Turske upućen je 1 zahtjev za readmisiju 1 lica, i isti zahtjev za readmisiju je pozitivno odgovoreno tj. data je saglasnost za povratak lica. U istom periodu od nadležnih organa Turske nije dostavljen niti jedan zahtjev za prihvatanje lica. <i>skraćeni postupak readmisije sa susjednim zemljama:</i> Od strane R. Hrvatske dobili smo zahtjeve za readmisiju u skraćenom postupku za 17 lica, od kojih je prihvaćeno 15 od strane Crne Gore, dok
--	--	--	--	--	---

					nije prihvaćeno 2 lica. Razvrstano prema državljanstvu lica ova statistika izgleda na sljedeći način: Prihvaćeno: • Turska 1 • Rusija 2 • Albanija 5 • Kosovo 3 • Avganistan 4 Odbijeno • Albanija 1 • Maroko 1 R.Hrvatskoj nismo uputili nijedan zahtjev za predaju lica u skraćenom postupku. Od strane R. Srbije dobili smo zahtjeve za readmisiju u skraćenom postupku za 43 lica i svi su prihvaćeni od strane Crne Gore. Razvrstano prema državljanstvu lica ova statistika izgleda na sljedeći način: • Irak 30 • Makedonija 1 • Indija 1 • Bez državljanstva 1 • Sirija 4 • Alžir 3 • Maroko 3 Republici Srbiji smo uputili zahtjeve za readmisiju u skraćenom postupku za 1 lice, koje je i prihvaćeno od strane Srbije.
--	--	--	--	--	---

					Razvrstano prema državljanstvu lica ova statistika izgleda na sljedeći način: Predato • Iran 1 Odbijeno • Nije bilo. Od strane BIH dobili smo zahtjeve za readmisiju u skraćenom postupku za 1.970 lica, od čega su sva prihvaćena od strane Crne Gore. Razvrstano prema državljanstvu lica ova statistika izgleda na sljedeći način Prihvaćeno: • Maroko 578 • Alžir 302 • Libija 61 • Tunis 179 • Sirija 408 • Ekvador 1 • Pakistan 116 • Irak 179 • Avganistan 91 • Somalija 4 • Iran 80 • Nepal 4 • Liban 1 • Eritreja 1 • Sudan 1 • Turska 2 • Jemen 6
--	--	--	--	--	---

					• Palestina 76 • Bangladeš 10 • Mijanmar 1 • Indija 2 • Z.Sahara 8 • Egipat 29 Odbijeno • Nije bilo Od strane BiH dobili smo zahtjev za davanje saglasnosti za tranzit 61 stranih državljana, i za sve je data saglasnost za tranzit preko teritorije Crne Gore. Republici Albaniji smo uputili zahtjeve za readmisiju u skraćenom postupku za 349 lica, i za sve smo dobili saglasnost. Razvrstano prema državljanstvu lica ova statistika izgleda na sljedeći način: Predato • Sirija 70 • Maroko 142 • Jemen 3 • Alžir 39 • Nepal 12 • Pakistan 17 • Tunis 2 • Iran 2 • Avganistan 30 • Turska 4 • Irak 7 • Eritreja 3 • Palestina 14
--	--	--	--	--	--

					• Libija 4 Ispoštovani su svi propisani rokovi za odgovaranje na pojedinačne zahtjeve za readmisiju, kako u redovnom tako i u skraćenom postupku.
11. Iniciranje sastanaka Zajedničkih odbora za praćenje implementacije Sporazuma sa readmisiji sa BIH, Republikom Hrvatskom, Republikom Albanijom, Republikom Kosovo i Republikom Srbijom	Dostavljanje pisanih zahtjeva preko Ministarstva vanjskih poslova za održavanje sastanaka zajedničkih odbora	- Ministarstvo unutarnjih poslova - Uprava policije - Ministarstvo vanjskih poslova	IV kvartal 2018	- Broj upućenih inicijativa - Broj održanih sastanaka - Zaključci sa sastanaka	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i krajem 2019. godine inicirano je održavanje sastanka Zajedničkog odbora za praćenje implementacije Sporazuma o readmisiji sa R.Albanijom, i isti je održan 9. januara 2020. godine u Tirani.
12. Jačanje profesionalizma u radu službenika i drugih aktera uključenih u proces reintegracije	Organizovanje redovnih obuka za sve aktere uključene u proces reintegracije radi kontinuiranog unapređenja svojih aktivnosti baziranih na istraženim potrebama korisnika, a u cilju razvijanja i pružanja usluga u skladu sa međunarodnim standardima	Ministarstvo unutarnjih poslova kao i ostali organi uključeni u proces reintegracija	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj održanih obuka, seminara, radionica, okruglih stolova; - Broj organizovanih dodatnih obuka i broj polaznika;	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i u cilju uključivanja svih aktera u proces reintegracije radi kontinuiranog unapređenja svojih aktivnosti baziranih na iztraženim potrebama korisnika. Tako je tokom 2019. god. u organizaciji MUP-a, Uprave za kadrove i Crvenog krsta organizovana edukacija za članove timova u lokalnim zajednicama koji su nadležni za poslove readmisije. Pored upoznavanja i edukacije u

					vezi sa ovom oblašću radionica je imala i praktični dio. Polaznika je bilo 20. Takođe, bilo je i pet (5) edukativnih posjeta po gradovima. Radionica o jačanju regionalnog dijaloga i saradnje u oblasti migracije – održana 12. aprila u Podgorici, hotel Centre ville (sesija: readmisija) –MARRI Radionica sa ciljem pružanja podrške spremnosti nadležnih državnih organa i institucija koje su uključene u pitanje mješovitih migracija (migracije i azil) da odgovore izazovima 16-17. april 2019.god. – Budva, (IOM i UNHCR). ESAO predavanje o modulima programa osposobljavanja zaposlenih - održano u maju 2019. God - prostorije Uprave policije. Podrška efektivnoj reintegraciji povratnika (Roma) na Zapadnom Balkanu, obuka za upotrebu softvera -24.05.2019. god .- prostorije Crvenog krsta. Obuka o upravljanju radnim migracijama u sklopu Praškog Procesu, Budva 24.-26. Septembra. Crveni krst Crne Gore je učestvovao na jednoj obuci organizovanoj od strane Ministarstva unutrašnjih poslova u cilju
--	--	--	--	--	---

					unapređenja rada profesionalaca u oblasti readmisije.
13. Promovisanje sistema informisanosti relevantnih subjekata i povratnika o svim aspektima održive i efikasne reintegracije i izrada, štampanje i distribucija informativnog materijala sa svim relevantnim informacijama koje se odnose na pitanja reintegracije	-Izrada, štampanje i distribucija informativnog materijala sa svim	- Ministarstvo unutrašnjih poslova-Uprava	Kontinuirano /Stalna aktivnost	Informativni materijal distribuiran jedinicama lokalne samouprave Informativni materijal distribuiran diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore u	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i Ministarstvo unutrašnjih poslova je u saradnji sa ostalim relevantnim subjektima i uz finansijsku podršku Međunarodne organizacije za migracije (IOM), u 2018. godini sačinilo i stampalo Informator za povratnike po readmisiji i Poster sa osnovnim informacijama za povratnike po readmisiji na crnogorskom jeziku. Ovaj materijal je dostavljan Ministarstvo vanjskih poslova, radi prosljeđivanja diplomatsko konzularnim predstavništvima Crne Gore u inostranstvu, posebno u državama iz kojih se vraća najveći broj povratnika po readmisiji (SR Njemačka, Švedska, Republika Austrija, Švajcarska, Države Beneluksa, Republika Italija, Danska, Španija, Francuska i dr.), zatim Upravi za zbrinjavanje izbjeglica, radi prosljeđivanja nadležnim organima i ciljnim grupama i Upravi policije/Sektoru granične policije, radi distribuiranja na svim graničnim prelazima u Crnoj Gori. Direkcija za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji, tokom 2019. god. pri svakom povratku

					obavi razgovor, sačini zapisnik, da informator i nakon toga uz saglasnost povratnika obavijesti nadležni CZSR. Ukoliko je potrebno angažuje se prevoz, kao i služba zdravstvene zaštite MUP-a. Crveni krst Crne Gore je kako na nacionalnom tako i međunarodnom nivou prezentovao aktivnosti crnogorskih organa kada je u pitanju readmisija i pružanje podrške u reintegraciji.
14. Dalji razvoj normativnog okvira u cilju razvoja rješenja pitanja zaštite i ostvarivanja prava povratnika	Dalje usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU kroz donošenje odgovarajućih izmjena i dopuna relevantnih propisa	- Ministarstvo unutrašnjih poslova; - Ministarstvo vanjskih poslova; - Ministarstvo rada i socijalnog staranja - Ministarstvo zdravlja; - Ministarstvo prosvjete; - Relevantne međunarode	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj donijetih, izmijenjenih i dopunjenih propisa - Izvještaji o radu nadležnih državnih organa	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i u izvještajnom periodu donijeta je Odluka o objavljivanju Protokola između Vlade Crne Gore i Vlade Kraljevine Španije o readmisiji je objavljena u "Službenom listu CG - Međunarodni ugovori", br. 2/2019 od 20.2.2019. godine, i isti je stupio na snagu 22. maja 2019. godine. Ministarstvo unutrašnjih poslova je sprovelo sljedeće aktivnosti i potpisan je implementacioni protokol sa Grčkom; Normativni okvir u sektoru zdravstva obuhvata i lica u Readmisiji, samim tim jer su oni ujedno i osiguranici Fonda za zdravstveno osiguranje i odlaskom iz zemlje, nijesu odjavljeni sa zdravstvenog osiguranja, tako da povratkom nastavljaju

		dne organizacije; - NVO sektor;			kontinuirano dobijanje zdravstvenih usluga u svojstvu osiguranika.
15. Nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti kako bi se preduprijedile eventualne zloupotrebe bezviznog režima, od strane povratnika po readmisiji, koji mogu biti potencijalni tražioci azila u EU	- Intenziviranje operativne saradnje i razmjene informacija graničnih službi - Intenziviranje saradnje i razmjene informacija sa Frontexom - Intenziviranje saradnje i konsultacija sa prevoznicima čije usluge se koriste za putovanja u države odredišta tražilaca azila	- Ministarstvo unutrašnjih poslova-Uprava policije;	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj razmijenjenih informacija i održanih sastanaka graničnih službi - Broj razmijenjenih informacija sa Frontexom - Broj razmijenjenih informacija i izvršenih konsultacija između Uprave policije i prevoznika	REALIZOVANO U cilju izbjegavanja odbijanja ulaza u zemlje Šengena, sa kojima je postignuta vizna liberalizacija, i vraćanja putnika koji direktno dolaze iz Crne Gore (crnogorski i strani državljani) prilikom izlaska iz Crne Gore, službenici granične policije vrše preventivne provjere o ispunjenosti uslova za izlazak iz Crne Gore i ulazak u zemlje Šengena, koje se odnose na: - količinu novčanih sredstava za namjeravani boravak; - razlog boravka (garantno pismo, turistički vaučer, hotelska rezervacija i drugo); - posjedovanje povratne karte (u avionskom ili brodskom saobraćaju); - posjedovanje putničkog zdravstvenog osiguranja; - provjeru dužine boravaka u zemljama Šengena prema graničnim štambiljima otisnutim u putnim ispravama putnika; i - obaveznu provjeru kroz postojeće baze podataka. Kontinuirano, na mjesečnom nivou, se razmjenjuju statistički podaci u okviru FRONTEX-ove mreže za analizu rizika za zemlje Zapadnog Balkana. Statistički podaci

					se odnose na nezakonite migracije i detektovano oružje. Na osnovu potpisanog Radnog aranžmana, Sektor granične policije je u oktobru 2018. počeo da na dnevnom nivou dostavlja izvještaj FRONTEX-u sa podacima koji se odnose na migracije, a obuhvataju sljedeće indikatore: Nezakoniti prelasci ili pokušaji; readmisija; međunarodna zaštita; nezakonit boravak. oružje.
16. Organizovanje obuka za službenike Uprave policije u cilju pružanja neophodnih informacija o pravima i obavezama povratnika po readmisiji	Obučiti službenike Sektora granične policije koji su radno angažovani na graničnim prelazima s posebnim osvrtom na GP "Aerodrom - Podgorica".	- Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije;	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj organizovanih obuka i broj službenika koji su prošli obuku	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i izrađen je Program obrazovanja, stručne obuke i specijalističkog usavršavanja. Plan obuke je dostavljen svim relevantnim institucijama. Sa službenicima Sektora granične policije realizovano je 215 oblika obučavanja. Kroz realizovane oblike obučavanja prošlo je 2 436 službenika Sektora granične policije.
17. Organizovati edukacije za članove timova u lokalnim zajednicama koji su nadležni u procesu prihvata povratnika	Vršiti redovnu edukaciju i obuku zaposlenih u nadležnim institucijama, posredstvom IOM-a, TAIEX-a, UNHCR-a, kao i ostalih relevantnih institucija na nacionalnom i lokalnom nivou	- Uprava za zbrinjavanje je izbjeglica i centri za socijalni rad u saradnji sa lokalnim samouprav	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Broj organizovanih obuka i broj službenika koji su prošli obuku	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i tokom 2019.god. u organizaciji MUP-a, Uprave za kadrove i Crvenog krsta organizovana je edukacija za članove timova u lokalnim zajednicama koji su nadležni za poslove readmisije. Pored upoznavanja i edukacije u

		ama i predstavnici drugih nadležnih organa;			vezi sa ovom oblašću radionica je imala i praktični dio. Polaznika je bilo 20. Realizovano je i pet (5) edukativnih posjeta po gradovima.
18. Uspostavljanje mehanizama za prikupljanje i obradu podataka o prihvatu osoba koji su vraćeni po sporazumima o readmisiji, s ciljem detekcije tokova migracija	Kontinuirano vođenje evidencije koja će sadržati sljedeće podatke o povratnicima: država porijekla, polna struktura, godine, i dr.	- Ministarstvo unutrašnjih poslova-Uprava policije; - Uprava za zbrinjavanje izbjeglica - Centri za socijalni rad.	Kontinuirano /Stalna aktivnost	- Ažurirana evidencija sa svim relevantnim podacima	REALIZOVANO Mjera se realizuje u kontinuitetu i kada je u pitanju readmisija Ministarstvo unutrašnjih poslova vodi odgovarajuće ručne evidencije na: mjesečnom, kvartalnom, polugodišnjem i godišnjem nivou. Evidencija lica koja se javljaju kao subjekti readmisije iskazuje se po državama iz kojih dolaze, opštinama u kojima imaju prijavljeno prebivalište, odnosno u koje se vraćaju, starosnoj i polnoj strukturi. Na ovaj način se dolazi do kvalitetnih informacijama o migracijama. Značaj ovako dobijenih podataka ogleda se i u činjenici da se Crna Gora može svrstati na mjerljivoj ljestvici zemalja regiona kojem pripada, pa i šire. Takođe, ovako dobijeni podaci su preduslov da se uopšte može razmišljati o aktivnom vođenju migracione politike. Ovo tim prije što se na osnovu proizvedenih podataka, može planirati migraciona politika države, koja se u krajnjem svodi na sprječavanje ilegalnih i upravljanje legalnim migracijama. Na ovaj način Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore se javlja kao proizvođač ali istovremeno kao i korisnik tako

					proizvedenih podataka, tako da se ovaj organ prepoznaje kao stožerni organ državne uprave kada je u pitanju predlaganje i izvršavanje donijetih propisa i mjera u oblasti migracija. Kada je u pitanju skraćeni postupak readmisije Sektor granične policije vodi odgovarajuće evidencije na: mjesečnom, kvartalnom, polugodišnjem i godišnjem nivou. Evidencija lica koja se javljaju kao subjekti readmisije iskazuje se po državama iz kojih dolaze, odnosno u koje se vraćaju. Evidencije nijesu elektronske. Održana je obuka za upotrebu softvera koji će omogućiti povezanost i pristup podacima državnim organima koji rade na reintegraciji povratnika po readmisiji (24.05.2019).
--	--	--	--	--	--

V. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

1. Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da intenzivira aktivnosti na ponovnom iniciranju potpisivanja sporazuma o readmisiji sa trećim državama sa kojima Crna Gora nema potpisane sporazume, kao i potpisivanje implementacionih protokola sa ostalim državama članicama EU, sa kojima nemamo potpisane protokole.
2. Tokom 2020. Godine potrebno je realizovati mjeru "Uspostavljanje elektronske Baze podataka o licima koja su vraćena u skladu sa sporazumima o readmisiji i elektronsko uvezivanje svih nadležnih organa koji se bave ovim pitanjima". Ova mjera je definisana u AP za 2020. Godinu. Takođe, potrebno je staviti u funkciju ovu Bazu (sada se rad na testnoj), elektronski uvezati sve nadležne organe koji se bave pitanjima readmisije i reintegracije povratnika po readmisiji, kao i obučiti službenike za korišćenje ove Baze.
3. s obzirom da je mjerom 4 iz AP, između ostalog predviđeno „Pružanje pomoći povratnicima od strane nadležnih organa prilikom ostvarivanja prava na obezbjeđenje privremenog smještaja”, to je potrebno sagledati mogućnost da se obezbijede sredstva za ovu namjenu.

4. **kako je je Ministarstvo unutrašnjih poslova preuzelo ove poslove od Ministarstva rada i socijalnog staranja to je potrebno donijeti nova rješenja o formiranju Operativnog i lokalnih timova za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim ugovorom o readmisiji, i u ove timove uključiti predstavnike NVO.**
5. **s obzirom na povećan priliv migranata, koji iz Grčke, preko Albanije potrebno je da Ministarstvo unutrašnjih poslova intenzivira aktivnosti na početku primjene implementacionog protokola sa Grčkom.** Posjećanja radi, 7. marta 2019. godine, potpisan je ovaj Protokol i objavljen u ("Službenom listu Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 5/19 od 14.06.2019. godine, čime je Crna Gora završila interne procedure za početak njegove primjene. Potrebno je da i grčka strana završi ove procedure i preduzme potrebne mjere za njevo stupanje na snagu.
6. **Potrebno je da Ministarstvo unutrašnjih poslova, kao krovna institucija u reintegraciji povratnika, značajnije uključi jedinice lokalne samouprave u sprovođenju mjera i aktivnosti na planu integracije povratnika u lokalnim zajednicama.**